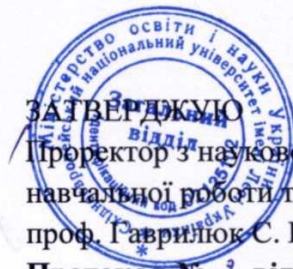

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 2 від 16.10. 2019 р.

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ТА
ВІДБІР ДІТЕЙ У СПЕЦІАЛЬНІ ЗАКЛАДИ

підготовки бакалавра

спеціальності 016 Спеціальна освіта

освітньої програми Корекційна психопедагогіка та логопедія

Програма навчальної дисципліни «Психолого-педагогічна діагностика та відбір дітей у спеціальні заклади» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта, спеціальності 016 «Спеціальна освіта», за освітньою програмою «Корекційна психопедагогіка та логопедія». – 2019. – 19 с.

Розробник: Гац Г.О. – кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент: Лякішева А.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

протокол 1 від 11.09. 2019 р.

Завідувач кафедри: _____ (Кузава І.Б.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету педагогічної освіти та соціальної роботи
протокол № 1 від 18.09. 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету педагогічної освіти та соціальної роботи _____ (Антонюк В.З.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	01 Освіта 016 Спеціальна освіта Корекційна психопедагогіка та логопедія Бакалавр (перший)	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>210/7</u>		Рік навчання <u>2</u>
		Семестр <u>3</u>
ІНДЗ: є		Лекції <u>22</u> год.
		Практичні <u>28</u> год.
		Самостійна робота <u>148</u> год.
		Консультації <u>12</u> год.
	Форма контролю: екзамен	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Робоча програма з навчальної дисципліни «Психолого-педагогічна діагностика та відбір дітей у спеціальні заклади» є нормативним документом Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено на основі освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти відповідно до навчального плану для галузі знань 01 Освіта, спеціальності 016 «Спеціальна освіта» денної форми навчання. Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач першого (бакалаврського) рівня відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Психолого-педагогічна діагностика та відбір дітей у спеціальні заклади», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

Курс «Психолого-педагогічна діагностика та відбір дітей у спеціальні заклади» має чітку професійну спрямованість при підготовці майбутніх спеціалістів-дефектологів, орієнтованих на роботу з дітьми різних вікових груп, які мають відхилення в психофізичному розвитку. Сучасні дефектологи-практики повинні вміти володіти різноманітними психодіагностичними методиками, а також повинні вміти їх адаптувати і трансформувати відповідно до запитів практики.

В межах психолого-педагогічної діагностики вирішується дві групи задач. До першої групи можна віднести теоретичні задачі: встановити можливість кількісної та якісної оцінки психологічних явищ, визначити відповідність засобів психодіагностики методологічним принципам наукового дослідження, встановити підстави достовірності результатів психодіагностичного обстеження. Тому діагностика, на думку Д.Б. Ельконіна, «повинна виходити перш за все із теорії психічного розвитку в дитинстві, принципів виділенні окремих періодів розвитку, характеристики процесів розвитку, особливостей ведучої діяльності, характерної для кожного вікового періоду». Психодіагностика повинна виходити із уявлення про структуру порушення, первинний дефект і вторинні відхилення в психічному

розвитку, про загальні і специфічні закономірності розвитку психіки нормальної дитини і дитини з відхиленнями і розвитку. До другої групи можна віднести практичні задачі, які відносяться до організації психодіагностичного обстеження і вміння адаптувати їх і змінити в відповідності з особливостями психічного розвитку дітей, а також відбір дітей в спеціальні заклади, вимог до інтерпретації отриманих даних і складання заключення про індивідуальні відхилення в психічному розвитку.

Курс включає лекційні та практичні заняття.

На лекціях повідомляється про історію розвитку психодіагностики як науки та розробки окремих методик, спрямованих на вивчення розумової відсталості. Даються знання про весь арсенал сучасних психодіагностичних методик і можливостей їх використання як в педагогічній взагалі, так і при діагностуванні інтелектуального недорозвитку.

Особлива увага надається проблемі відокремлення розумової відсталості від схожих з нею станів та визначення рівня розумової відсталості в різні вікові періоди.

На практичних заняттях студенти набувають навички застосовувати в психолого-педагогічному діагностичному обстеженні адекватні попередньому діагнозу методики при моделюванні ситуацій обстеження.

На протязі семестру кожний студент повинен вести спостереження за одним із учнів допоміжної школи чи реабілітаційного центру і подати повну психолого-педагогічну характеристику на дитину та протокол її обстеження з примірниками використаних методик.

Самостійна робота по даному курсу передбачає поглиблення теоретичних знань та формування необхідних практичних навичок.

Мета навчальної дисципліни: ознайомити студентів з теоретичними основами психолого-педагогічної діагностики дітей та показати різні підходи та шляхи до вивчення дітей з різними відхиленнями у розвитку та навчити студентів теоретичним та практичним методам відбору дітей з відхиленнями в психічному та фізичному розвитку в спеціальні дошкільні та шкільні заклади

Завдання навчальної дисципліни:

1) ознайомити студентів з основними фундаментальними принципами та методами відбору дітей у спеціальні заклади;

2) ознайомити студентів зі структурою та завданням психолого-педагогічної консультації та відбором дітей у спеціальні заклади;

3) ознайомити студентів з принципами відбору дітей з відхиленнями в психічному та фізичному розвитку в спеціальні дошкільні та шкільні заклади;

4) навчити студентів методів та засобів відбору дітей даної категорії, оцінки їх психічного та фізіологічного здоров'я;

5) дати студентам базові положення відносно завдань, структури та методів роботи у психолого-педагогічній консультації;

6) сформувати навички діагностики індивідуально-психологічних характеристик дитини, розладів психічних пізнавальних процесів;

7) навчити студентів проведенню психодіагностичних методів дослідження, сформовані діагностичний психологічний інструментарій;

8) ознайомити студентів з сучасними напрямками роботи психолого-педагогічної комісії, навчити студентів теоретичним та практичним методам

відбору дітей з відхиленнями в психічному та фізичному розвитку в спеціальні дошкільні та шкільні заклади.

Предмет навчальної дисципліни: психолого-педагогічна діагностика дітей з психофізичними вадами, професійний обов'язок спеціального педагога у справі навчання і виховання дітей з психофізичними вадами.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Вивчення дисципліни спрямоване на формування таких компетентностей:

I. Загальні компетентності:

1. Світоглядна компетентність:
  - наявність ціннісно-орієнтаційної позиції;
  - розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії;
2. Громадянська компетентність:
  - здатність до реалізації прав і обов'язків громадянина України;
  - здатність робити свідомий соціальний вибір та застосовувати демократичні технології прийняття рішень;
  - уміння діяти з соціальною відповідальністю та громадською свідомістю;
3. Комунікативна компетентність:
  - здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності;
  - здатність працювати у команді;
4. Інформаційна компетентність:
  - здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань;
  - здатність до ефективного використання інформаційних технологій в соціальній і професійній діяльності;
5. Науково-дослідницька компетентність:
  - здатність виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності;
  - критична обізнаність та інтелектуальна чесність;
  - здатність до нестандартних рішень типових задач і здатність вирішувати нестандартні завдання;

II. Фахові компетентності:

1. Організаційна компетентність
  - здатність планувати, організувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність і взаємодію її суб'єктів;
  - здатність до роботи в міждисциплінарній команді під керівництвом лідера (вчителя-логопеда, вчителя інклюзивного класу) у процесі вирішення корекційно-педагогічних завдань;
2. Психолого-педагогічна компетентність:
  - володіння базовими знаннями з педагогіки і психології та вміння їх реалізувати, знання закономірностей особистісного розвитку людини на різних вікових етапах; психологічних механізмів навчання та виховання дитини задля забезпечення спрямованої соціалізації та інтеграції особистості з порушеннями психофізичного розвитку.
3. Компетентність у сфері інклюзивного навчання:
  - володіння базовими знаннями та розуміння основних концепцій та теорій інклюзивного навчання.

- застосування уміння працювати в мультидисциплінарній команді під час розроблення індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами, у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини в інклюзивному середовищі.

4. Компетентність в індивідуально-психологічній сфері (професійні цінності):

- здатність діяти згідно з принципами деонтології, пов'язаними з професійною діяльністю корекційного педагога; усвідомлення педагогічних, психологічних та соціальних наслідків у сфері професійної діяльності/

Після вивчення навчальної дисципліни здобувач першого (бакалаврського) рівня повинен продемонструвати такі *результати навчання*:

Здатність продемонструвати базові теоретичні знання з теорії та історії корекційної педагогіки, особливостей навчання, виховання і розвитку дітей раннього і дошкільного віку з різними видами порушень, володіння відомостями про систему корекційної роботи з дітьми дошкільного віку в умовах інклюзивного навчання.

Здатність продемонструвати на базовому рівні забезпечення психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями психофізичного розвитку з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей та індивідуальних освітніх потреб у спеціальних та інклюзивних дошкільних навчальних закладах; реабілітаційних установах.

Здатність здійснювати аналіз заходів Української держави щодо розвитку спеціальної освіти в історичній ретроспективі; виокремлювати методологічні і науково-теоретичні основи корекційної педагогіки; з'ясувати способи виявлення і подолання порушень психофізичного розвитку у дітей раннього і дошкільного віку.

Здатність визначати зміст корекційної роботи з дітьми, що мають відхилення в розвитку і перебувають в дошкільному навчальному закладі загального типу; планувати й організовувати корекційну роботу з дітьми, що мають особливі потреби і навчаються у дошкільних закладах загального типу.

Здатність опрацьовувати наукову та методичну літературу з проблем діагностики та корекції психофізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку; аналізувати інформаційні джерела з метою ознайомлення з технологіями і методиками навчання дітей з різними порушеннями психофізичного розвитку.

Здатність продемонструвати на достатньому рівні навички працювати самостійно (виконувати індивідуальні самостійні завдання) та в групі (у процесі виконання завдань на практичних заняттях); отримати результати у межах обмеженого часу з наголосом на професійну діяльність та унеможливлення плагіату.

Здатність діяти згідно з принципами толерантності, пов'язаними з професійною діяльністю вихователя; усвідомлення педагогічних, психологічних та соціальних наслідків у сфері професійної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- етапи здійснення психолого-педагогічної діагностики;
- методи психологічного дослідження психіки людини;
- методики застосування для здійснення діагностики;
- форми прояву психіки людини та їх основні особливості у дітей з особливими потребами;

- прояви та закономірності емоційно-вольової сфери особистості з особливими потребами;
- методики дослідження мови, мовлення, уваги та уваги;
- закономірності перебігу окремих психічних явищ, їх взаємозв'язок та вплив на життєдіяльність неповносправної дитини;
- основні закономірності формування та розвитку психіки людини;
- етапи вікового розвитку особистості, їх характеристику і особливості;
- психологічні вимоги до особистості педагога-експерта та психолога-експерта.

Уміти:

- здійснювати самостійні творчі розвідки у джерелах;
- вступати у наукові дискусії, демонструючи як наукові знання, так і власну позицію;
- складати програму конкретного психологічного дослідження при здійсненні відбору у спеціальний заклад;
- визначати рівень, адекватність та стійкість власної самооцінки;
- активізувати знання психології при здійсненні відбору;
- на основі знань законів функціонування психічних явищ оцінювати і приймати відповідні рішення в ситуаціях, що вимагають втручання психолога при проведенні психолого-педагогічної діагностики та відбору осіб у спец заклади;
- володіти навичками діагностики вікових змін особистості;
- використовувати основні методи, які застосовуються у роботі з школярами на сучасному етапі розвитку науки і суспільства;
- діагностувати готовність дитини до школи;
- діагностувати рівень особистісного розвитку дитини;
- розробляти стратегії ефективного навчання для; школяра з особливими потребами з точки зору індивідуального підходу
- моделювати ситуації, прогнозувати їх розвиток та наслідки

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Методологічні засади психолого-педагогічної діагностики.
2. Особливості психолого-педагогічної діагностики при відборі осіб у спеціальні заклади

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. Роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Методологічні засади психолого-педагогічної діагностики					
<i>Тема 1. Принципи та організація психолого-педагогічної діагностики та відбору дітей у спеціальні заклади.</i> Принципи відбору дітей у спеціальні заклади. Показники, які дають змогу точно встановити чи диференціювати діагноз. Організація роботи психолого-медико-педагогічних	23	2	4	16	1

<p>консультацій. Участь педагогів загальноосвітніх закладів у розв'язанні проблеми відбору дітей. Основні завдання психолого-медико-педагогічної консультації. Категорії та групи населення, які обслуговує ПМПК. Структура, основні напрями та зміст діяльності ПМПК. Функції центральної, республіканської, обласної та районної ПМПК. Функції шкільної психолого-педагогічної консультації. Медичне, психологічне, педагогічне обстеження дитини на засіданні ПМПК. Нормативні документи, які регламентують зміст роботи ПМПК.</p>					
<p>Тема 2. Індивідуальне навчання як форма навчання та виховання дітей з порушеннями у психофізичному розвитку Особливості методик корекційного навчання різних категорій дітей з психофізичними вадами. Педагогічні умови реалізації індивідуального підходу. Діти з порушеннями психофізичного розвитку. Медичні показання, за якими протипоказано знаходитись у колективі. Індивідуальний навчальний план. Стандарт освіти для певної категорії дітей. Індивідуалізація загальних навчальних програм. Індивідуальне навчання як форма навчання та виховання дітей з порушеннями у психофізичному розвитку.</p>	30	4	4	20	2
<p>Тема 3. Предмет, цілі, задачі та методи психолого-педагогічної діагностики і відбору дітей в спеціальні заклади Процедура та основні етапи обстеження. Застосування тестів за кордоном та в Україні. Особливості тестів, які застосовуються для дітей з інтелектуальними, сенсорними порушеннями, з фізичними недоліками. Вибір методів обстеження. Процедура обстеження. Основні етапи</p>	21	4	4	12	1

<p>обстеження: підготовчий, експериментальний, кількісної та якісної обробки та інтерпретації, прийняття рішення. Представлення інформації про результати обстеження. Значення загальних методів обстеження для психолого-педагогічної діагностики: метод спостереження; психологічний експеримент, його види; аналіз продуктів діяльності; метод бесіди; анкетування; тести.</p>					
<p>Тема 4. Роль становлення психодіагностики як науки для здійснення психолого-педагогічного відбору дітей у спеціальні заклади Історія становлення психодіагностики як науки. Розвиток спеціальної психодіагностики в Україні. Зв'язок психодіагностики із суміжними галузями психологічних знань (експериментальна психологія, медична психологія, нейропсихологія, патопсихологія, патогенетика, психолінгвістика тощо). Внесок І.М.Сеченова, І.П.Павлова, О.Р.Лурія, В.І.Лубовського, Ж.І.Шиф, М.С.Певзнер у становлення психодіагностики як науки. Проблеми тестів у сучасній психології та педагогіці. Історія складання психологічних тестів. Застосування тестів за кордоном та в Україні. Особливості тестів, які застосовуються для дітей з інтелектуальними, сенсорними порушеннями, з фізичними недоліками.</p>	26	2	2	20	2
<p align="center">Змістовий модуль 2. Особливості психолого-педагогічної діагностики при відборі осіб у спеціальні заклади</p>					
<p>Тема 5. Вікові аспекти психолого-педагогічного обстеження Особливості обстеження немовлят і дітей переддошкільного віку. Прогнозування психічного розвитку (за визначенням психічного віку дитини, порівнянням зі стандартними таблицями). Особливості обстеження дітей дошкільного і молодшого</p>	25	2	2	20	1

<p>шкільного віку. Врахування особливостей підліткового віку при здійсненні психолого-педагогічної діагностики з метою відбору дітей у спеціальні заклади.</p>					
<p>Тема 6. Психолого-педагогічна діагностика пізнавальних процесів при здійсненні відбору у спеціальні заклади</p> <p>Дослідження особливостей сприймання дітей. Сприймання кольору, форми, розмірів. Сприймання просторових відношень. Дослідження здібностей до цілісного сприймання форми предметів та зіставлення частин фігур і предметних зображень. Дослідження особливостей уваги дітей. Дослідження обсягу, розподілу, переключення, стійкості, концентрації уваги. Дослідження порушень просторової орієнтації, її особливостей у дітей з церебральним паралічем. Способи опрацювання результатів та їх аналіз. Дослідження особливостей пам'яті у дітей. Дослідження особливостей мислительної діяльності. Дослідження особливостей мовлення у дітей.</p>	27	2	4	20	1
<p>Тема 7. Розумова відсталість та її диференціація від подібних станів. Організація та зміст роботи з комплектування спеціальних навчальних закладів для дітей з інтелектуальною недостатністю</p> <p>Принципи визначення розумової відсталості та розробка методів відбору дітей до спеціальних закладів. Відмежування вродженої розумової відсталості від ЗПР, деменції, РДА, психопатії. Відмежування ЗПР від педагогічної занедбаності та легкої форми розумової відсталості. Критерії відмежування ДЦП від легкої форми розумової відсталості, синдрому Ретта, м'язової дистрофії. Обстеження глибоко розумово відсталих дітей. Критерії відмежування глибокої і</p>	30	4	4	20	2

тяжкої розумової відсталості від подібних станів. Клінічне, психологічне, педагогічне, логопедичне обстеження глибоко розумово відсталих дітей. Організація та зміст роботи з комплектування спеціальних навчальних закладів для дітей з інтелектуальною недостатністю.					
<p>Тема 8. Особливості психолого-педагогічного обстеження при різних типах порушень психічного розвитку у дітей</p> <p>Типи порушень. Підбір методик для кожного типу порушень. Проблеми психодіагностики дітей із затримкою психічного розвитку. Рівень і характер порушення у психофізіологічній, психічній, соціально-психологічній сферах особистості. Час та обставини ураження, що зумовили порушення. Співвідношення між первинними і вторинними (що виявилися тільки через певний час) дефектами. Порушення міжфункціональної взаємодії, асоціативних та ієрархічних зв'язків в інтелектуальній сфері. Психічний та особистісний недорозвиток. Затримання психічного та особистісного розвитку. Пошкоджений психічний та особистісний розвиток. Окремі пошкодження: інертність, нецілеспрямованість, непрактичність мислення тощо. Спотворений психічний та особистісний розвиток. Дисгармонійний психічний та особистісний розвиток.</p>	30	2	4	20	2
ВСЬОГО	210	22	28	148	12

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	<p>Тема 1. Принципи та організація психолого-педагогічної діагностики та відбору дітей у спеціальні заклади.</p> <p>Принципи відбору дітей у спеціальні заклади. Комплексність обстеження дитини. Кваліфікована постановка діагнозу. Визначення закладу для дитини. Всебічність і цілісність. Причини, що призвели до відхилень у розвитку дитини. Особливості всіх</p>	4

	<p>пізнавальних процесів. Рівень розвитку мовлення. Просторова орієнтація. Емоційно-вольова сфера. Інтереси, критичність, самостійність, розумова працездатність, фізичний розвиток, сформованість знань, вмінь і навичок. Структура дефекту дитини і збережені особливості. Динамічність обстеження. Індивідуальний підхід. Якісний аналіз результатів обстеження. Показники, які дають змогу точно встановити чи диференціювати діагноз. Організація роботи психолого-медико-педагогічних консультацій. Участь педагогів загальноосвітніх закладів у розв'язанні проблеми відбору дітей. Основні завдання психолого-медико-педагогічної консультації. Категорії та групи населення, які обслуговує ПМПК. Структура, основні напрями та зміст діяльності ПМПК. Функції центральної, республіканської, обласної та районної ПМПК. Функції шкільної психолого-педагогічної консультації. Медичне, психологічне, педагогічне обстеження дитини на засіданні ПМПК. Нормативні документи, які регламентують зміст роботи ПМПК.</p>	
2.	<p>Тема 2. Індивідуальне навчання як форма навчання та виховання дітей з порушеннями у психофізичному розвитку Особливості методики корекційного навчання різних категорій дітей з психофізичними вадами. Педагогічні умови реалізації індивідуального підходу. Діти з порушеннями психофізичного розвитку. Медичні показання, за якими протипоказано знаходитись у колективі. Індивідуальний навчальний план. Стандарт освіти для певної категорії дітей. Індивідуалізація загальних навчальних програм. Обов'язкова корекційна спрямованість. Зміст та засоби корекції. Специфіка наявного порушення. Форми організації навчання. Нерозривна єдність застосування методів. Необхідність включення методів, які викликають інтерес до учіння. Відповідність методів принципам спеціальної дидактики. Оцінювання. Функції перевірки і оцінювання навчальних досягнень учнів усіх типів шкіл. Об'єкти перевірки і оцінювання. Структурні компоненти навчальної діяльності. Змістовий компонент. Характеристики знань: повнота, правильність усвідомленість, застосування знань. Операційно-організаційний компонент. Емоційно-мотиваційний компонент. Ставлення до навчання. Участь педагогів загальноосвітніх закладів у розв'язанні проблеми відбору дітей. Індивідуальне навчання як форма навчання та виховання дітей з порушеннями у психофізичному розвитку.</p>	4
3.	<p>Тема 3. Предмет, цілі, задачі та методи психолого-педагогічної діагностики і відбору дітей в спеціальні заклади Зміст теми. Визначення предмету психолого-педагогічної діагностики, її цілей та завдань. Психодіагностика і відбір – основні напрями комплексного психолого-педагогічного обстеження дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Методи проведення психолого-педагогічної діагностики. Теоретико-методичний аспект психодіагностики відхилень у психічному розвитку. Практичний аспект проблеми. Класифікація методик діагностики. Формальна діагностика: тести, опитувальники, анкети, проєктивні методики,</p>	4

	психофізіологічні методики; бланкові, апаратурні, комп'ютерні методики. Надійність методик. Валідність методик. Типи обстеження: індивідуальний, груповий, вербальний та невербальний.	
4.	<p>Тема 4. Роль становлення психодіагностики як науки для здійснення психолого-педагогічного відбору дітей у спеціальні заклади</p> <p>Історія становлення психодіагностики як науки. Розвиток спеціальної психодіагностики в Україні. Зв'язок психодіагностики із суміжними галузями психологічних знань (експериментальна психологія, медична психологія, нейропсихологія, патопсихологія, патогенетика, психолінгвістика тощо). Внесок І.М.Сеченова, І.П.Павлова, О.Р.Лурія, В.І.Лубовського, Ж.І.Шиф, М.С.Певзнер у становлення психодіагностики як науки. Вибір методів обстеження. Процедура обстеження. Основні етапи обстеження: підготовчий, експериментальний, кількісної та якісної обробки та інтерпретації, прийняття рішення. Представлення інформації про результати обстеження. Значення загальних методів обстеження для психолого-педагогічної діагностики: метод спостереження; психологічний експеримент, його види; аналіз продуктів діяльності; метод бесіди; анкетування; тести. Проблеми тестів у сучасній психології та педагогіці. Історія складання психологічних тестів. Застосування тестів за кордоном та в Україні. Особливості тестів, які застосовуються для дітей з інтелектуальними, сенсорними порушеннями, з фізичними недоліками. <i>Модульна контрольна робота.</i></p>	2
5.	<p>Тема 5. Вікові аспекти психолого-педагогічного обстеження</p> <p>Особливості обстеження немовлят і дітей переддошкільного віку. Прогнозування психічного розвитку (за визначенням психічного віку дитини, порівнянням зі стандартними таблицями). Особливості обстеження дітей дошкільного і молодшого шкільного віку. Врахування особливостей підліткового віку при здійсненні психолого-педагогічної діагностики з метою відбору дітей у спеціальні заклади.</p>	2
6.	<p>Тема 6. Психолого-педагогічна діагностика пізнавальних процесів при здійсненні відбору у спеціальні заклади</p> <p>Дослідження особливостей сприймання дітей, уваги, здібностей, порушень просторової орієнтації, пам'яті, мислительної діяльності, мовлення дітей різного віку. Способи опрацювання результатів та їх аналіз</p>	4
7.	<p>Тема 7. Розумова відсталість та її диференціація від подібних станів. Організація та зміст роботи з комплектування спеціальних навчальних закладів для дітей з інтелектуальною недостатністю</p> <p>Визначення розумової відсталості. Методи відбору дітей до спеціальних закладів. Відмежування вродженої розумової відсталості від ЗПР, деменції, РДА, психопатії. Відмежування ЗПР від педагогічної запущеності та легкої форми розумової відсталості.</p>	4

	Критерії відмежування ДЦП від легкої форми розумової відсталості, синдрому Ретта, м'язової дистрофії. Обстеження глибоко розумово відсталих дітей. Критерії відмежування глибокої і тяжкої розумової відсталості від подібних станів.	
8.	Тема 8. Особливості психолого-педагогічного обстеження при різних типах порушень психічного розвитку у дітей Підбір методик для кожного типу порушень. Проблеми психодіагностики дітей із затримкою психічного розвитку <i>Модульна контрольна робота.</i>	4
	Разом	28

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
	Змістовий модуль 1. Методологічні засади психолого-педагогічної діагностики.	
1.	Тема 1. Організація роботи психолого-медико-педагогічних консультацій. Основні завдання психолого-медико-педагогічної консультації. Категорії та групи населення, які обслуговує ПМПК. Структура, основні напрями та зміст діяльності ПМПК	16
2.	Тема 2. Провести дослідження правової та методичної можливості забезпечення індивідуального навчання як форми навчання та виховання обдарованих дітей, як альтернативної форми освіти для дітей з типовим розвитком	20
3.	Тема 3. Запропонувати індивідуальний план психолого-педагогічної діагностики і відбору дітей в спеціальні заклади	12
4.	Тема 4. Історія становлення психодіагностики як науки для здійснення психолого-педагогічного відбору дітей у спеціальні заклади	20
	Разом	68
	Змістовий модуль 2. Особливості психолого-педагогічної діагностики при відборі осіб у спеціальні заклади	
5.	Тема 5. З'ясувати вікові аспекти психолого-педагогічного обстеження	20
6.	Тема 6. З'ясувати особливості психолого-педагогічна діагностика пізнавальних процесів при здійсненні відбору у спеціальні заклади (розглянути конкретні приклади)	20
7.	Тема 7. Розглянути та законспектувати наявні в літературі приклади організації змісту роботи з комплектування спеціальних навчальних закладів для дітей з інтелектуальною недостатністю та психолого-педагогічних обстежень	20
8.	Тема 8. Розглянути приклади психолого-педагогічного обстеження при різних типах порушень психічного розвитку у дітей при здійсненні відбору у спеціальні заклади	20
	Разом	80
	Всього	148

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

1. Психолого-педагогічна характеристики дошкільника
2. Психолого-педагогічні рекомендації вихователю дошкільного навчального закладу щодо роботи з дитиною з особливими потребами
3. Психолого-педагогічна характеристики молодшого школяра
4. Психолого-педагогічні рекомендації вчителю молодших класів щодо роботи з неповносправною дитиною.
5. Психолого-педагогічні рекомендації батькам дитини з особливими потребами дошкільного віку.
6. Психолого-педагогічні рекомендації батькам дитини з особливими потребами різного віку.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з двох змістових модулів та її вивчення не передбачає виконання ІНДЗ. У цьому випадку підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
2. модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Поточний контроль (мах = 40 балів)								Модульний контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів	
Модуль 1								Модуль 2		100
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				МКР 1	МКР 2	
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	30	30	
5	5	5	5	5	5	5	5			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	Відмінно	зараховано
82-89	Дуже добре	
75-81	Добре	
67-74	Задовільно	
60-66	Достатньо	
1-59	Незадовільно	не зараховано з можливістю повторного складання

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога особистості. -Харків, 1996.
2. Венгер А.А. Отбор деией в специальные дошкольные учреждения. М., «Просвещение», 1972.
- 3.Коррекционная педагогика в начальном образовании / под ред. Г. Ф. Кумариной. М.: Академия, 2001. - 320 с.
- 4.Миронова С.П. Олігофренопедагогіка. Компактний навчальний курс: навчальний посібник / С.П. Миронова. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, редакційно-видавничий відділ. - 2008. - 204 с.
- 5.Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації // Інформаційний вісник. - 2004. - № 7. - С. 28 - 36.
- 6.Психологическое обследование младших школьников / А.Л. Венгер, Г.А Цукерман. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС. 2005. – 159 с.
- 7.Психолого-педагогическое консультирование и сопровождение развития ребенка: пособие для учителя-дефектолога / под ред. Л. М. Шипицыной. - М.: ВЛАДОС, 2003. - 528 с.

Додаткова:

1. Астапов В.М. Введение в дефектологию с основами нейро- и патопсихологии / В. М. Астапов. - М.: Международная педагогическая академия, 1994. - 216 с.
2. Болтівець С.І. Педагогічна психогігієна: теорія та методика: Монографія. - К.: Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», 2000. – 302 с.
3. Введение в психологию. Под общ. ред. проф. Петровского. – М., 1996.
4. Возрастные и индивидуальные особенности младших подростков. Под ред. Д.Б. Эльконина. Т.В. Драгуновой. – Москва: Издательство «Просвещение», 1967. – 360 с.
5. Інтерактивні методи корекційного впливу на поведінку дитини. Мет. мат. за ред. У.О. Корнієнка. Л.– 1999.
6. Методичні рекомендації до вивчення особливостей інтелектуального дефекту у дітей з церебральним паралічем / Укл. М.В. Рождественська. – К.: ІЗМН, 1996. – 40 с.
7. Затримка психічного розвитку і дітей: Метод. рекомендації / Укл. Т.Д. Ілляшенко, М.В. Рождественська. – К.: ІЗМН, 1996. – 96 с.
8. Діти із затримкою психічного розвитку та їх навчання: Навчальний посібник для педагогів і шкільних психологів / Т.Д. Ілляшенко, Н.А. Бостун, Т.В. Сак. – К.: ІЗМН, 1997. – 128 с.
9. Основы специального обучения слабослышащих детей. / Под ред. Р.С. Боскис. – М.: Просвещение, 1977.
10. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С.П.Миронова, О.В.Гаврилов, М.П.Матвеева; [За заг. ред. С.П.Миронової]. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – 264 с.
11. Панок В.Г. Концепція психологічної служби в системі освіти України //Барви творчості. - К.; 1995.

12. Панок В.Г., Титаренко Т., Чепелева Н.В. та ін. Основи практичної психології: Підручник. - К.; Либідь. - 2001.

13. Психологія особистості: Словник-довідник / за редакцією П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.

14. Синьов В. М. Основи дефектології: навчальний посібник / В. М. Синьов, Г. М. Коберник. — К. : Вища школа, 1994. — 143 с.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Принципи відбору дітей у спеціальні заклади.
2. Комплексність обстеження дитини. Кваліфікована постановка діагнозу.
3. Визначення закладу для дитини.
4. Причини, що призвели до відхилень у розвитку дитини.
5. Особливості всіх пізнавальних процесів дитини. Рівень розвитку мовлення. Просторова орієнтація. Емоційно-вольова сфера. Інтереси, критичність, самостійність, розумова працездатність, фізичний розвиток, сформованість знань, вмінь і навичок.
6. Структура дефекту дитини і збережені особливості.
7. Динамічність обстеження. Індивідуальний підхід.
8. Якісний аналіз результатів обстеження.
9. Показники, які дають змогу точно встановити чи диференціювати діагноз.
10. Організація роботи психолого-медико-педагогічних консультацій.
11. Участь педагогів загальноосвітніх закладів у розв'язанні проблеми відбору дітей.
12. Основні завдання психолого-медико-педагогічної консультації.
13. Категорії та групи населення, які обслуговує ПМПК.
14. Структура, основні напрями та зміст діяльності ПМПК.
15. Функції центральної, республіканської, обласної та районної ПМПК.
16. Функції шкільної психолого-педагогічної консультації.
17. Медичне, психологічне, педагогічне обстеження дитини на засіданні ПМПК.
18. Нормативні документи, які регламентують зміст роботи ПМПК.
19. Індивідуальне навчання як форма навчання та виховання дітей з порушеннями у психофізичному розвитку.
20. Особливості методики корекційного навчання різних категорій дітей з психофізичними вадами.
21. Педагогічні умови реалізації індивідуального підходу.
22. Діти з порушеннями психофізичного розвитку.
23. Медичні показання, за якими протипоказано знаходитись у колективі.
24. Індивідуальний навчальний план. Стандарт освіти для певної категорії дітей.
25. Індивідуалізація загальних навчальних програм. Обов'язкова корекційна спрямованість.
26. Предмет, цілі, задачі та методи психолого-педагогічної діагностики і відбору дітей в спеціальні заклади.
27. Психодіагностика і відбір – основні напрями комплексного психолого-педагогічного обстеження дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
28. Методи проведення психолого-педагогічної діагностики.

29. Теоретико-методичний аспект психодіагностики відхилень у психічному розвитку. Практичний аспект проблеми.

30. Класифікація методик діагностики. Формальна діагностика: тести, опитувальники, анкети, проєктивні методики, психофізіологічні методики; бланкові, апаратурні, комп'ютерні методики.

31. Історія становлення психодіагностики як науки.

32. Розвиток спеціальної психодіагностики в Україні.

33. Зв'язок психодіагностики із суміжними галузями психологічних знань (експериментальна психологія, медична психологія, нейропсихологія, патопсихологія, патогенетика, психолінгвістика тощо).

34. Внесок І.М.Сеченова, І.П.Павлова, О.Р.Лурія, В.І.Лубовського, Ж.І.Шиф, М.С.Певзнер у становлення психодіагностики як науки.

35. Вибір методів обстеження. Процедура обстеження.

36. Основні етапи обстеження: підготовчий, експериментальний, кількісної та якісної обробки та інтерпретації, прийняття рішення.

37. Представлення інформації про результати обстеження.

38. Значення загальних методів обстеження для психолого-педагогічної діагностики: метод спостереження; психологічний експеримент, його види; аналіз продуктів діяльності; метод бесіди; анкетування; тести.

39. Проблеми тестів у сучасній психології та педагогіці.

40. Історія складання психологічних тестів. Застосування тестів за кордоном та в Україні.

41. Особливості тестів, які застосовуються для дітей з інтелектуальними, сенсорними порушеннями, з фізичними недоліками.

42. Особливості обстеження немовлят і дітей переддошкільного віку. Прогнозування психічного розвитку (за визначенням психічного віку дитини, порівнянням зі стандартними таблицями).

43. Особливості обстеження дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.

44. Урахування особливостей підліткового віку при здійсненні психолого-педагогічної діагностики з метою відбору дітей у спеціальні заклади.

45. Психолого-педагогічна діагностика пізнавальних процесів при здійсненні відбору у спецзаклади.

46. Розумова відсталість та її диференціація від подібних станів.

47. Організація та зміст роботи з комплектування спеціальних навчальних закладів для дітей з інтелектуальною недостатністю.

48. Принципи визначення розумової відсталості та розробка методів відбору дітей до спеціальних закладів.

49. Відмежування вродженої розумової відсталості від ЗПР, деменції, РДА, психопатії.

50. Відмежування ЗПР від педагогічної занедбаності та легкої форми розумової відсталості.

51. Критерії відмежування ДЦП від легкої форми розумової відсталості, синдрому Ретта, м'язової дистрофії.

52. Обстеження глибоко розумово відсталих дітей. Критерії відмежування глибокої і тяжкої розумової відсталості від подібних станів.

53. Клінічне, психологічне, педагогічне, логопедичне обстеження глибоко розумово відсталих дітей.

54. Організація та зміст роботи з комплектування спеціальних навчальних закладів для дітей з інтелектуальною недостатністю.

55. Особливості психолого-педагогічного обстеження при різних типах порушень психічного розвитку у дітей.

56. Проблеми психодіагностики дітей із затримкою психічного розвитку.